

Pihla Keto-Huovinen kok ym.

Toimenpidealoite poikien ei-lääketieteellistä ympärileikkausta koskevien lainsäädäntötoimien käynnistämisestä

Eduskunnalle

Poikien ei-lääketieteellisellä ympärileikkauksella tarkoitetaan uskonnollisiin tai kulttuurisiin syihin perustuvaa toimenpidettä, jossa pojan siirtimestä poistetaan esinahka joko osittain tai kokonaan. Poikien ei-lääketieteellistä ympärileikkausta voidaan pitää kansainvälisten sopimusten ja voimassa olevan lainsäädännön ja oikeustilan kannalta ongelmallisena.

Poikien ei-lääketieteellisen ympärileikkauksen hyväksyttävyyttä arvioitaessa vastakkain on kaksi perustuslaissamme turvattua perusoikeutta: uskonnonvapaus (11 §) ja lapsen itsemääräämisoikeus omaan kehoon (7 §). Perustuslaissa nämä oikeudet turvataan kaikille henkilön ikään katso-matta. Ei-lääketieteellisellä ympärileikkauksella puututaan ihmisoikeusnäkökulmasta lapsen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja itsemääräämisoikeuteen ilman, että toimenpiteestä olisi lääketieteellistä hyötyä lapselle. Perusoikeusuudistukseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp) on jo todettu, että "lapsen perusoikeuksia, kuten oikeutta elämään ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, ei saa loukata muun henkilön uskonnon ja omantunnon vapau-teen vedoten". Kysymys on perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisesta, ja nämä oikeudet kuuluvat kaikille lapsille. Jokainen ihminen ansaitsee samanlaisen suojan lain edessä.

Suomessa ei ole erityislainsäädäntöä poikien ei-lääketieteellisestä ympärileikkauksesta, vaan poikien ympärileikkauksia käsitellään Suomessa yhdenvertaisuusperiaatetta noudattaen samoin rikoslain pahoinpitelyä koskevin kriteerein kuin tyttöjen ja naisten silpomisia. Korkein oikeus on antanut poikien ei-lääketieteellisestä ympärileikkauksesta ratkaisuja, joilla oikeustilaa on pyritty linjaamaan.

Korkein oikeus on kuitenkin ratkaisussaan KKO 2016:25 todennut, että "rikosoikeuden keskeis-ten periaatteiden, henkilöiden yhdenvertaisuuden ja rikosvastuun ennustettavuuden kannalta on epätydyttävää, että muilla kuin lääketieteellisillä perusteilla tehdyn ympärileikkauksen oikeutus ja tällaisen toimenpiteen suorittaneen henkilön rikosvastuun edellytykset joudutaan arvioimaan lapsen etuun kytkeytyvien tapauskohtaisten ja arvostuksenvaraisten näkökohtien perusteella. Vaikka Korkein oikeus on erityislainsäädännön puuttuessa pyrkinyt linjaamaan suuntaviivoja, joiden täyttyessä poikalapsen ympärileikkausta voidaan pitää hänen etunsa kannalta oikeutettu-na, yksittäistapauksia koskevilla ratkaisuilla ei pystytä kattavasti hallitsemaan tätä kysymystä. Muulla kuin lääketieteellisellä perusteella suoritettun ympärileikkauksen hyväksyttävyyden ar-viointi edellyttää laaja-alaista ja monitahoista lapsen kokonaisuuteen liittyvää punnintaa, jossa otetaan huomioon paitsi lapsen huoltajien oikeudet, myös teko-olosuhteisiin ja toimenpiteen suo-

Toimenpidealoite TPA 113/2020 vp

rittajaan liittyvät kysymykset. Tällainen punninta on mahdollista vain asianmukaiseen valmisteluun perustuvassa lainsäädäntömenettelyssä."

Tarve lainsäädäntötoimille on tuotu esille korkeimman oikeuden lisäksi useammalta taholta: muun muassa eduskunnan oikeusasiamies ja tasa-arvovaltuutettu ovat pitäneet poikien ei-lääketieteellistä ympärileikkausta lapsen itsemääräämisoikeuden rikkomisena ja laillisesti kyseenalaisena.

Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 60/1991) 19 artiklan mukaan "sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutukselliseen toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa."

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin poikien ei-lääketieteellistä ympärileikkausta koskevan sääntelytarpeen kartoittamiseksi ja tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin, jotta epäselvä oikeustila selkiytetään ja määritetään ei-lääketieteellisen ympärileikkauksen oikeudelliset rajat.

Helsingissä 1.10.2020

Pihla Keto-Huovinen kok
Ruut Sjöblom kok
Kari Tolvanen kok
Mia Laiho kok
Mari-Leena Talvitie kok
Saara Hyrkkö vihr
Sofia Virta vihr
Mirka Soinikoski vihr
Sebastian Tynkkynen ps
Kalle Jokinen kok
Marko Kilpi kok
Arto Satonen kok
Saara-Sofia Sirén kok
Elina Lepomäki kok
Sari Multala kok
Sinuhe Wallinheimo kok